

מסורת הש"ס

אחר רבי יהושע וכו'. וביהודה הוה: נטלה של ריזו תשמיש: ועשה לרבו. נגשו זה לתאוק: שריף. הומי"ר בלע"ז: שקרוב לפס. רגילין להושיטה לפה: שקורב כס פטילין. כזרוע שמאלו: טעמי פורסי. גנינות טעמי מקרא של מורה נבואים משהך מליך ידו לפי טעם הגנינה רחמי בקוראים הנאים מארץ ישראל: מן הנחשים ומן הסקנדיזים ומן הסוויקין. דמתוך לניעותו מתנהג נחמט ובשמיקה ולין הנחשים מרגישים להתקנאות בו ואף המויקין מסין עליו: מלומדיו מיושניו עליו. שאין המויקין מנהיגין אותו: קבלה. מסורת ומנהג שקבלו מרבותיו בזית הכסא: קבלה דיסורי שסיקוסא. שלא יבעט ביקורין הנאים עליו: מרביא ליה איפירא. מגדלת לו שה ומלמדו שהולך עמו תמיד: שפיר. עד של בית הכסא דומה לשער ועליהם נאמר (ישעיה יג) ושעירים ירקדו עס: אפגווא בלקנא. עומת אגח נספל של נחש ומקדקשת בו נבית והוא נפנה כנגדה מנחון: כסר דמלך. ועשה ראש ישיבה לרש שמונו טפי מפני המויקים וישתמקנאים השדים כחלמיש חכמים וימר משאר בני אדם: כווסא. מלון כנגד מקום שהוא נפנה עס אחורי הכיט: אחורי כהדר נפנה מיד. ואין לרש להתמקח כלום: ובקפסא. צריך להתמקח של מטה אבל אין לרש להתמקח עד כדי שלא יראנו: רב אשי אמר וכו' לא נגרסינן עד לקמן דמוקי לביסין בר נמן נהכי: ואלאן מפסא דאיסי כסר. משמרי טהרות של שמן בית הכד אס הולכר לפנות וילאסי מפסח בית הכד ונפנין לאחורי הגדר שלפני הפסח ואין חוששין שאל נמוך כי נכנס עס הארץ ויגע. אלמא נפנין לאחורי הגדר מיד: כספירוס סקלו. כשניל שמירת טהרות הקלו בזית הכסא: כסא ירחקו. שומרי טהרות: כדי יפגע רואפו. וכיון דלמי יכול להתמקח יומר על כשרי אס הארץ לפנות יפנה מיוצא דלמי דבעי שלא יראנו: דלקילו כסו רבנן. כשניל שמירתן הקלו בזית הכסא: אבל לדידיה חוי ליה. אבל הוא עצמו אס חבירו יכול לראות ולא ירחיק: כמקום שנספס כיוס. מתמקח אנשי אדם כלילה ככיוס: כי יפגע מדי עגמו. לפנות: שפירי. קודס חיוס: וערכיוס. משמטסה: כדי שלא יפא לרין לספרקא. אלמא אין מתמקחין כלילה: ענו לי דוקסא. מנני אדם: כדרך שנספס כיוס. לפנין פרוע טפח וטפחיס כדלמרינן כפרקי קמחי (פ"ג ר' ג): למי שיושב כדלמרינן לעיל: לקרן וויס. אם יקריב וזית קמוך לרין להסתלק עס כלילה ככיוס ולא יפנה כגלי: משמט. כזרור או כקיסס לפתוח קניס כדלמרינן כמסכת שבת (ד' פג). לשון אחר משמט שמושב שלא יאח מולכך ולשון ראשון הגון דל"כ למה לי משום כשפס מיוק לי כיון שיש ככר מלוכלכס כגדו ומה יועיל משמושו: לא לי לא לי. לא מולכו לי: לא פסיס ולא כפסיס. הס שמות הכפסיס העשויים ע"י מחמוכות: לא סני ולא פסני. לא סולן ולא מקמתן: לא מרשי דהרשא ולא מרשי דהרשא. ולא מכספות מכסף זכר ולא מכספות מכספה נקבה. לשון אחר לא הני ולא מהני לא ילמ לא יועיל עוד מכספות: על

תורה אור השלם

1. ואומר "השני בא תורה" משמירי לפי דפוס מדין פאין התנה מרובת קודס מימנו אש ודן קודס. ורס"ב ב

לעזר רש"י

הומי"ר. לפסח (בלבול על ידי שאפס).

מוסף רש"י

וללמוד אני צריך. אלו חולל לקים ופיריה כו'. כדרך שפנה כיוס. כדרך נישות (פ"ג ח"ג). כד"י שאל הוא צריך להתרחק. דהילא לפנות בית כד לא שמתקן מן הדין כיון שלא יו אחרת חליס אלו (הוריות י"ג).

הרואה פרק תשיעי ברכות

סב.

עין משפט
ג' מצוה

קו א מ"י פ"ה מהלכת דמות הללו ו טוסי"ב זרית פ"ג טפח"ב: קוח ב מ"י טס טוסי"ב טס טפח"י: ג טוסי"ב טס טפח"ח: ע"ג [ר"י] (מ"י טס): ה [ר"י] (טוסי"ב טס): ו א ז מ"י פ"ג מהל' המטא' חסב ומתנב הלכ"ג: מא ח מ"י פ"ה מהלכת דמות הל' ו טוסי"ב זרית פ"ג טפח"ב: טב ט טוסי"ב ירד ספון שנת ספח"ה נח"ש פ"ג למ"ק פ"י ק"י: פג י מ"י פ"ה מהלכת דמות הל' ו טוסי"ב זרית פ"ג טפח"י כ"פ"י טס טוסי"ב זרית פ"ג טפח"י: ט"ג טפח"י:

רבא מקמי יהוה רישא כו' בטר דמלך עבדה ליה כוונתא ופנחא ליה דא כו'. מימה דע"כ לא מלך רכא עד אחר פטירתו של אמי כדמשמע לעילס כעובדל דכר הדיא וכן ככמוצות דקאמר חומה דמיסה דלביי אמיא לקמייה דרכא כסוף פרק א"ע"פ (ד' סה). חוה מימה לעיל (ד' ט). משמע דלחא כחלוס פטירתה קודס פטירתו דלביי וי"ל מכל מקום לא נפטרה עד אחר אמי:

סליקו תוספות דמסכת ברכות

בשמאל אמר לו ר' יהודה עד כאן העוה פניך ברכך אמר לו תורה היא וללמוד אני צריך רב כהנא על גגא תותיה פוריה דרב שמעיה דרש וישחק ועשה צרכיו אמר ליה ר' דמי פומיה דבא כדלא שריף תבשילא א"ל כהנא הכא את פוק דלאו אורח ארעא אמר לו תורה היא וללמוד אני צריך ר' מפני מה אין מקנחין בימין אלא בשמאל אמר רבא מפני שהתורה ניתנה בימין שנאמר ימימינו אש דת למו רבה בר בר חנה אמר מפני שהיא קרובה לפה ור' שמעון בן לקיש אמר מפני שקושד בה תפילין רב נחמן בר יצחק אמר מפני שמראה בה מעמי תורה כתנאי רבי אליעזר אומר מפני שאוכל בה ר' יהושע אומר מפני שכותב בה ר' עקיבא אומר מפני שמראה בה מעמי תורה א"ר תנחום בר חנילאי כל הצנוע בבית הכסא צול משלשה דברים מן הנחשים ומן העקרבים ומן המויקין ויש אומרים אף חלומותיו מיושבים עליו ההוא בית הכסא הוה כבמריא כי הוה עיילי ביה בי תרי אפי' ביממא מתוקי רבי אמי ורבי אסי הוה עיילי ביה חד וחד לחודיה ולא מתוקי אמרי להו רבנן לא מסתפיתו אמרי להו אנן קבלה גמירינן קבלה דבית הכסא צניעותא ושתיקתא קבלה דיסורי שתיקתא ומבעי רחמי אביי מרביא ליה [אמיה] אמרא למיעל בהדיה לבית הכסא ולרביא ליה גדיא שעיר בשעיר מיחלף רבא מקמי דהוי רישא מקדקשא ליה בת רב חסדא אמנחא בלקנא בטר דמלך עבדה ליה כוונתא ומנחא ליה דאן ארישיה אמר עולא יאחוריה הגדר נפנה מיד ובבקעה כל זמן שמתעטש ואין חברו שומע איסי בר נתן מתני הכי יאחורי הגדר כל זמן שמתעטש ואין חברו שומע יובבקעה כל זמן שאין חברו רואהו מתיבי י"י וצאין מפתח בית הכד ונפנין לאחורי הגדר והן מהורין במהרות הקלו ת"ש י"כמה ירחקו והיו מהורין כדי שהיא רואהו שאני אוכלי מהרות דאקילו כהו רבנן רב אשי אמר ימאי כל זמן שאין חברו רואה דקאמר איסי בר נתן כל זמן שאין חברו רואה את פרועה אבל לדידיה חוי ליה ההוא ספרנא דנחית קמיה דרב נחמן אמר האי צנוע באורחותיו הוה א"ל רב נחמן את עיילת בהדיה לבית הכסא וירדת אי צנוע אי לא דתניא אין קורין צנוע אלא למי שצנוע בבית הכסא ורב נחמן מאי נפקא ליה מיניה משום דתניא י"כשם שנפרעין מן המתים כך נפרעין מן הספרדין ומן העונין אחריהן י"תנו רבנן איזהו צנוע זה הנפנה כלילה במקום שנפנה כיום איני י"והאמר רב יהודה אמר רב לעולם ינהיג אדם את עצמו שחרית וערבית כדי שלא יהא צריך להתרחק ותו רבא ביממא הוה אויל עד מיל ובליליא א"ל לשמיעיה פנו לי דוכתא כרחובה דמתא וכן אמר ליה רבי זירא לשמיעיה חזי מאן דאיכא אחורי בית חבריא דבעינא למפני לא תימא במקום אלא אימא יכדרך שנפנה כיום רב אשי אמר אפילו תימא במקום לא נצרכה אלא לקרן זוית גופא אמר רב יהודה אמר רב לעולם ינהיג אדם את עצמו שחרית וערבית כדי שלא יהא צריך להתרחק תניא נמי הכי בן עזאי אומר השכם וצא הערב וצא כדי שלא תתרחק משמש ושכ ואל תשב ותמשמש שכל היושב וממשמש אפי' עושיין כשפים באספמיא באין עליו ואי אנשי ויתבי ואח"כ משמש מאי תקנתיה כי קאי לימא הכי לא לי לא לי לא תחיס ולא תחתים לא הני ולא מהני לא חרשי דהרשא ולא חרשי דהרשא תניא

ראשון הגון דל"כ למה לי משום כשפס מיוק לי כיון שיש ככר מלוכלכס כגדו ומה יועיל משמושו: לא לי לא לי. לא מולכו לי: לא פסיס ולא כפסיס. הס שמות הכפסיס העשויים ע"י מחמוכות: לא סני ולא פסני. לא סולן ולא מקמתן: לא מרשי דהרשא ולא מרשי דהרשא. ולא מכספות מכסף זכר ולא מכספות מכספה נקבה. לשון אחר לא הני ולא מהני לא ילמ לא יועיל עוד מכספות: על

רבינו חננאל

תניא אמר ר' עקיבא נכנסתי אחר ר' יהושע ולמדתי ממנו ג' דברים, אהרתי שאין נפנין בידו ומפנין שאין צופת דורו, וכו' אין נפרעין משמאל אלא מימין, ואין מקנחין בימין אלא בשמאל, אמר לו עד כאן העוה פניך ברכך אמר לו תורה היא וללמוד אני צריך. וכן רב כהנא על גגא תותיה פוריה דרב שמעיה דרש וישחק ועשה צרכיו אמר ליה ר' דמי פומיה דבא כדלא שריף תבשילא א"ל כהנא הכא את פוק דלאו אורח ארעא אמר לו תורה היא וללמוד אני צריך. ומה אין מקנחין בימין אלא בשמאל אמר רבא מפני שהתורה ניתנה בימין שנאמר ימימינו אש דת למו רבה בר בר חנה אמר מפני שהיא קרובה לפה ור' שמעון בן לקיש אמר מפני שקושד בה תפילין רב נחמן בר יצחק אמר מפני שמראה בה מעמי תורה כתנאי רבי אליעזר אומר מפני שאוכל בה ר' יהושע אומר מפני שכותב בה ר' עקיבא אומר מפני שמראה בה מעמי תורה א"ר תנחום בר חנילאי כל הצנוע בבית הכסא צול משלשה דברים מן הנחשים ומן העקרבים ומן המויקין ויש אומרים אף חלומותיו מיושבים עליו ההוא בית הכסא הוה כבמריא כי הוה עיילי ביה בי תרי אפי' ביממא מתוקי רבי אמי ורבי אסי הוה עיילי ביה חד וחד לחודיה ולא מתוקי אמרי להו רבנן לא מסתפיתו אמרי להו אנן קבלה גמירינן קבלה דבית הכסא צניעותא ושתיקתא קבלה דיסורי שתיקתא ומבעי רחמי אביי מרביא ליה [אמיה] אמרא למיעל בהדיה לבית הכסא ולרביא ליה גדיא שעיר בשעיר מיחלף רבא מקמי דהוי רישא מקדקשא ליה בת רב חסדא אמנחא בלקנא בטר דמלך עבדה ליה כוונתא ומנחא ליה דאן ארישיה אמר עולא יאחוריה הגדר נפנה מיד ובבקעה כל זמן שמתעטש ואין חברו שומע איסי בר נתן מתני הכי יאחורי הגדר כל זמן שמתעטש ואין חברו שומע יובבקעה כל זמן שאין חברו רואהו מתיבי י"י וצאין מפתח בית הכד ונפנין לאחורי הגדר והן מהורין במהרות הקלו ת"ש י"כמה ירחקו והיו מהורין כדי שהיא רואהו שאני אוכלי מהרות דאקילו כהו רבנן רב אשי אמר ימאי כל זמן שאין חברו רואה דקאמר איסי בר נתן כל זמן שאין חברו רואה את פרועה אבל לדידיה חוי ליה ההוא ספרנא דנחית קמיה דרב נחמן אמר האי צנוע באורחותיו הוה א"ל רב נחמן את עיילת בהדיה לבית הכסא וירדת אי צנוע אי לא דתניא אין קורין צנוע אלא למי שצנוע בבית הכסא ורב נחמן מאי נפקא ליה מיניה משום דתניא י"כשם שנפרעין מן המתים כך נפרעין מן הספרדין ומן העונין אחריהן י"תנו רבנן איזהו צנוע זה הנפנה כלילה במקום שנפנה כיום איני י"והאמר רב יהודה אמר רב לעולם ינהיג אדם את עצמו שחרית וערבית כדי שלא יהא צריך להתרחק ותו רבא ביממא הוה אויל עד מיל ובליליא א"ל לשמיעיה פנו לי דוכתא כרחובה דמתא וכן אמר ליה רבי זירא לשמיעיה חזי מאן דאיכא אחורי בית חבריא דבעינא למפני לא תימא במקום אלא אימא יכדרך שנפנה כיום רב אשי אמר אפילו תימא במקום לא נצרכה אלא לקרן זוית גופא אמר רב יהודה אמר רב לעולם ינהיג אדם את עצמו שחרית וערבית כדי שלא יהא צריך להתרחק תניא נמי הכי בן עזאי אומר השכם וצא הערב וצא כדי שלא תתרחק משמש ושכ ואל תשב ותמשמש שכל היושב וממשמש אפי' עושיין כשפים באספמיא באין עליו ואי אנשי ויתבי ואח"כ משמש מאי תקנתיה כי קאי לימא הכי לא לי לא לי לא תחיס ולא תחתים לא הני ולא מהני לא חרשי דהרשא ולא חרשי דהרשא תניא